

Gäller för: Verksamhet Radiologi barn

Giltig från: 2025-01-15

Innehållsansvar: Maria Hultenmo, (marwi59), Sjukhusfysiker

Giltig till: 2027-01-15

Granskad av: Håkan Caisander, (hakst5), Överläkare

Godkänd av: Yvonne Simrén, (yvosi1), Verksamhetschef

Lokala strålskyddsregler

Skyddat område

Allmänt

En lokal eller plats där verksamhet med röntgenstrålning bedrivs ska utgöra skyddat område om en arbetstagare kan komma upp i sådana stråldoser att den årliga effektiva dosen överskrider 1 mSv men inte 6 mSv¹.

I anslutning till lokalens ingång skall skylt märkt ”Skyddat område” finnas, se bild 1. Om lokalen är temporärt klassad som skyddat område, t ex vid arbete med C-båge eller annan mobil röntgenutrustning, skall skyltningen också vara temporär.

Kortfattade lokala strålskyddsregler skall anslås i anslutning till lokalens skyltning av skyddat område. Detta görs temporärt om lokalen är temporärt klassad som skyddat område.

Manöverrum klassas ej som skyddat område om strålskärning finns i samtliga väggar, dörrar och fönster mot undersöknings/behandlingsrum. I strålskärmad manöverrum uppfylls dosrestriktionen för vistelse för allmänhet (0,1 mSv per år¹).

¹ SSMFS 2018:1 Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om grundläggande bestämmelser för tillståndspliktig verksamhet med joniserande strålning.

Bild 1: Korrekt skyltning för lokal klassad som skyddat område.

Tillträde

Då röntgenverksamhet pågår

Arbetstagare som befinner sig i skyddat område vid undersökning/behandling skall vara behörig, d v s ska ha tillräcklig kompetens för att vidta relevanta strålskyddsåtgärder för aktuellt arbete.

För att vara behörig skall arbetstagare uppfyllt utbildningsnivån ”generell strålsäkerhetskompetens” enligt Riktlinje – strålsäkerhetskompetens. Om ytterligare utbildningskrav finns enligt lokal kursplan ska dessa utbildningar också genomgå för att uppnå behörighet.

Endast arbetstagare som bidrar till arbetet får vistas i skyddat område under strålningsexponering. Undantag kan ges för följande besökare: studenter som utbildas för att arbeta i verksamhet med strålning, tolk samt stödjande anhöriga (>18 år) som under tillsyn av behörig personal kan tillåtas vistas i skyddat område vid strålningsexponering. Övriga får ej vistas i skyddat område vid strålningsexponering, utan ska skyddas som allmänhet.

Vid bildtagning på vårdavdelning med mobil röntgenutrustning ska övriga patienter, personal och anhöriga lämna rummet om praktiskt möjligt. Vid behov av att stanna i rummet ska personer flytta sig minst 2 m från patient som ska röntgas alternativt skyddas med blyförkläde eller strålskärm. Kvarvarande personer ska informeras innan strålningsexponering.

Då röntgenverksamhet ej pågår

Intern och extern personal som är anlitade av SU för att utföra arbete i lokal klassificerad som skyddat område, t ex lokalvårdare, vaktmästare, hantverkare och sköterskor från vårdavdelning, får vistas i lokalen utan tillsyn då ingen röntgenverksamhet pågår under förutsättning att reglerna nedan för ”Säkerhet avseende låsning och exponeringsmöjlighet” är uppfyllda. Om någon knapp/pedal av misstag aktiveras ska avdelningen informeras.

Säkerhet avseende låsning och exponeringsmöjlighet

Då ingen behörig arbetstagare befinner sig i det skyddade området eller tillhörande manöverrum skall ingångar från allmänna utrymmen, t ex korridorer och väntrum, vara stängda (företrädesvis låsta).

Strålningsexponeringsmöjligheten skall vara låst/avaktiverad alternativt ska röntgenutrustningen stängas av. Om detta inte är möjligt på utrustningen eller i arbetsflödet skall utrustningen lämnas i sådant läge att strålningsexponering inte är möjlig förrän ny patient registreras. Fotpedaler till genomlysningsutrustning skall hängas upp/ställas undan på ett sådant sätt att strålning av misstag undviks.

Behörig arbetstagare som lämnar utrustningen kontrollerar att ovanstående säkerhetsregler är uppfyllda.

Skyddsutrustning

Personlig strålskyddsutrustning (t ex förkläde eller kjol och väst) och övriga nödvändiga strålskydds-hjälpmedel (t ex mobil strålskärm) ska finnas tillgängliga i eller i anslutning till lokalen. Personlig strålskyddsutrustning ska användas av alla som vistas inne i lokalen under exponering och vid behov/anvisning ska även övriga strålskyddshjälpmedel användas. Behörig arbetstagare ser till att övriga personer som av behov vistas i lokalen under exponering är rätt skyddade (se Tillträde).

Arbetsgivaren ska tillhandahålla strålskyddshjälpmedel i tillräcklig omfattning och anpassat utifrån stråldosnivån i det skyddade området. Det ska alltså finnas tillräckligt med strålskyddskläder att samtliga personer i skyddat område får rätt skydd, där av är det viktigt att kläderna finns tillgängliga i varierade storlekar. Alla personer som befinner sig i skyddat område vid exponering ska ha rätt strålskydd och det är därför viktigt att det finns tillräckligt med strålskyddskläder i varierande storlekar.

Alla strålskyddsförkläden och ev. tyroideaskydd ska kontrolleras av verksamheten årligen².

Nödsituationer

Behörig personal ska känna till utrustningens nödstoppsfunktion och använda denna vid ev. nödsituation. Vid strålningsrelaterad nödsituation ska sjukhusfysiker och medicinteknisk ingenjör kontaktas³.

Praktiska strålskyddsregler i skyddat område

I dessa lokaler får endast personer som är informerade om regler för praktiskt patient- och personalstrålskydd (enligt Riktlinje – Strålsäkerhetskompetens och eventuell lokal kursplan) vistas när röntgenverksamhet pågår.

Behörig personal ska se till att besökare som tillåts vara i skyddat område vid exponering (se Tillträde) är informerade om att:

1. använda personligt strålskydd alternativt stå bakom mobil strålskärm
2. hålla avstånd till patienten

Relaterad information

Rutin - Kategoriindelning

Rutin - Skydd av arbetstagare och allmänhet i lokaler

[Rutin – Strålsäkerhetskompetens](#)

Rutin - Praktisk utbildning radiologisk utrustning

[SSMFS 2018:1 Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om grundläggande bestämmelser för tillståndspliktig verksamhet med joniserande strålning.](#)

Arbetsgrupp

Maria Hultenmo, sjukhusfysiker, MFT

Isabelle Nilsson, sjukhusfysiker, MFT

Maria Larsson, sjukhusfysiker, MFT

2 Kontroll av strålskyddskläder, vart finns denna, RMT+?

3 <http://intra.sahlgrenska.se/sv/SU/Varda/Stralskydd/Kontakt/>

Pernilla Jonasson, sjukhusfysiker, MFT

Granskare

Yvonne Simrén, verksamhetschef Radiologi barn

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Verksamhet Radiologi barn

Innehållsansvar: Maria Hultenmo, (marwi59), Sjukhusfysiker

Granskad av: Håkan Caisander, (hakst5), Överläkare

Godkänd av: Yvonne Simrén, (yvosi1), Verksamhetschef

Dokument-ID: SU9802-1816834204-1263

Version: 4.0

Giltig från: 2025-01-15

Giltig till: 2027-01-15